

Dnro AKA: 40/ 2014

90 § Lausunto selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta

KH 1.4.2014 § 90

Oheismateriaali: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Liite: Lausuntoluonnos

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelman mukaan valtionosuusjärjestelmä uudistetaan osana kuntarakenneuudistusta. Järjestelmää yksinkertaistetaan ja selkeytetään. Järjestelmän kannustavuutta parannetaan. Hallitusohjelman mukaan uudistuksen tavoitteena on, että perusopetuksen rahoitus jatkossa perustuisi nykyistä enemmän perusopetuksen toimintaympäristöä kuvaaviin indikaattoreihin, esimerkiksi kunnan maahanmuuttajien väestöosuuteen, aikuisväestön koulutustasoon sekä työttömyysasteeseen.

Hallitusohjelman mukaan kuntauudistusta ohjaavassa lainsäädännössä otetaan käyttöön kuntauudistusta edistäviä välineitä. Tavoitteena on muun muassa poistaa lainsäädännöstä sekä kuntatalouden rahoitusjärjestelmästä kuntaliitoksia vaikeuttavia tekijöitä.

Valtiovarainministeriön asettaman selvitysmiehen toimeksiannon mukaan valtionosuusperusteiden uudistamisessa tuli tarkastella muun muassa perusteiden läpinäkyvyyttä, lukumäärää, päällekkäisyyksiä, korvausperusteita, ajankäyttöä ja soveltuvuutta kuntarakenteen ja palvelutarpeiden muutoksessa. Tavoitteeksi asetettiin uudistaa kuntien valtionosuusjärjestelmä hallitusohjelmassa linjatulla tavalla siten, että uusi lainsäädäntö tulisi voimaan vuoden 2015 alusta. Lähtökohtana on, että valtion ja kuntien välinen kustannustenjakoa ei muutu valtionosuusuudistuksen johdosta.

Valtiovarainministeriön asettama selvitysmies Arno Miettinen on valmistellut oheismateriaalina olevan luonnoksen hallituksen esitykseksi, jonka mukaisesti hän ehdottaa valtionosuusjärjestelmää uudistettavaksi. Valtionosuuslaskelmat on päivitetty vuoden 2014 valtionosuusmäärien tasolle. Laskelmien mukaan Akaan kaupunki menettäisi valtionosuuksia vuodessa 1.105.000 euroa eli 64 euroa/asukas.

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoa selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi ja kiinnittämään huomiota erityisesti seuraaviin asiakokonaisuuksiin:

- ehdotettaviin kriteereihin
- ikäryhmien ja sairastavuuden painoihin
- muiden kriteereiden painoihin
- määräytymisperusteiden laskentaperiaatteisiin

- verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen
- siirtymätasauksen keston ja porrastukseen.

Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 4.4.2014 klo 16.00 mennessä sähköpostitse osoitteeseen valtiovarainministerio@vm.fi.

(Lisätietoja kaupunginjohtaja Aki Viitasaari, puh. 040 335 3335)

Ehdotus

Henkilöstöpäällikkö: Kaupunginhallitus antaa valtiovarainministeriölle liitteen mukaisen lausunnon selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta.

Päätös

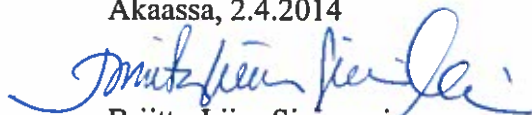
Kaupunginhallitus: Kaupunginhallitus hyväksyi yksimielisesti päätösehdotuksen.

Otteet

Valtiovarainministeriö/valtiovarainministerio@vm.fi, Pirkanmaan liitto/ susanna.kuutilo@pirkanmaa.fi

Otteen pöytäkirjasta oikeaksi todistaa

Akaassa, 2.4.2014

Briitta-Liisa Sinivuori
henkilöstöpäällikkö

1.4.2014

Valtiovarainministeriö
PL 28
00023 VALTIONEUVOSTO
valtiovarainministerio@vm.fi

Akaan kaupungin lausunto valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta

Akaan kaupunki toteaa lausuntonaan esityksestä kuntien valtionosuusjärjestelmän muuttamiseksi, että valtionosuusjärjestelmää ei tule muuttaa esitetyllä tavalla. Uudistuksella ei käsityksemme mukaan saavutettaisi kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistamiselle ilmoitettuja tavoitteita, eikä se muutoinkaan tue kuntataloutta ja kunta-valtio -suhteen kehittämistä. Lausuntomme on laadittu niin, että tuomme esille esityksen epäkohtia, emmekä niinkään nosta esille esityksen hyviä puolia.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan järjestelmän painopistettä siirretään kustannusten tasauksesta tulojen tasaukseen. Verotulotasaukseen esitetyt muutokset ovat kuitenkin päinvastaisia tämän tavoitteen kanssa, kun eniten verotuloja saavien kuntien tasausleikkausta esitetään vähennettäväksi ja toisaalta taas heikoimman verotulopohjan kuntien asema heikkenisi nykyisestä. Tasausvähennys tasausrajan ylittävältä osalta tulisi olla vähintään 40 %, mutta mieluummin tätä suurempi. Tasausvähennys voisi olla progressiivinen, jolloin suurimpia asukaskohtaisia verotuloja leikattaisiin suuremmalla prosentilla. Verotulopohjaltaan heikoille kunnille tulisi tasauksella taata vähintään 95 prosentin taso suhteessa maan keskiarvoon. Tämä tasaisi kuntien tulopohjaa.

Verotulojen tasausjärjestelmään on otettava mukaan tuloveron ja kuntien yhteisövero-osuuden lisäksi kiinteistövero. Kiinteistöverotulot jakaantuvat hyvin epätasaisella ja epäoikeudenmukaisella tavalla erilaisten kuntien välillä, mistä syystä niitä on tarkoituksen- ja oikeudenmukaista tasata kuntien verotulojen tasausjärjestelmällä. Vuoden 2012 alusta toteutetulla muutoksella aiheutettiin merkittävää kuntien välisen tulerojen kasvamista. Kiinteistöverotulojen ottaminen mukaan verotulojen tasaukseen tasaisi kuntien tulopohjaa.

Uusi sairastavuuskriteeri on aiempaa huomattavasti monimutkaisempi ja sen laskentaperusteet ovat yksittäiselle kunnalle mahdottomat tarkistaa. Sairastavuuden painoarvoa ei tulisi kasvattaa järjestelmässä niin paljon kuin ehdotetaan. Sairastavuuden uudet kriteerit eivät ole riittävän selkeät ja läpinäkyvät, eivätkä ne perustu tieteelliseen tutkimukseen. Ehdotettu

AKAAN KAUPUNKI

käyntiosoite
postiosoite
internet

Myllytie 3 37800 AKAA
PL 34 37801 AKAA
<http://www.aka.fi>

puhelin (03) 569 1120 int. +358 3 569 1120
telefax (03) 5691 3616 int. +358 3 5691 3616
email akaan.kaupunki@aka.fi

uusi järjestelmä ei myöskään ole terveyden edistämiseen kannustava, kun lisääntyvästä sairastamisesta maksetaan lisää valtionosuutta. Terveyden edistämistä tulisi pyrkiä kannustamaan valtionosuusjärjestelmässä.

Työttömyys aiheuttaa kunnille merkittäviä ja edelleen kasvavia kustannuksia. Esitys uudeksi valtionosuusjärjestelmäksi ei ota tätä huomioon riittävällä painolla. Liian suurella painolla taas esitetään maksettavaksi valtionosuutta vieraskielisyyden ja kaksikielisyyden perusteella. Vieraskielisyyden ja kaksikielisyyden painoarvoa valtionosuutta määriteltäessä tulee selvästi vähentää.

Työpaikkaomavaraisuuskriteeristä tulee luopua kokonaan, sillä se on epäoikeudenmukainen kriteeri. Suurissa kaupungeissa kuten maakuntakeskuksissa on runsaasti valtion ja mm. eri kuntayhtymien työpaikkoja, joihin kunnan itsensä "elinkeinopolitiikalla" ei ole ollut mitään ansiota. Miksi valtion ja muiden julkisen sektorin työpaikkojen sijaintikuntaa palkittaisiin ansiotta? Suuret kaupungit saavat ilman tällaista työpaikkaomavaraisuuskriteeriäkin merkittävää ansiotonta hyötyä valtion työpaikoista, joita pienemmistä kaupungeista on viime vuosina vähennetty, kun työpaikkoja on keskitetty maakuntakeskuksiin.

Työpaikkaomavaraisuuskriteeri tulisi jatkossa vaikeuttamaan kuntien yhteistyötä silloin, kun työpaikkoja olisi tarpeen keskittää johonkin kuntaan. Sote-uudistus tulisi vaikeutumaan tämän takia. Minkään kunnan ei jatkossa kannattaisi luovuttaa sopimuksilla yhtäkään työpaikkaa muualle, vaikka palvelujärjestelmien kehittämisen tms. syiden takia tämä olisi perusteltua.

Työpaikkaomavaraisuuskriteeri aiheuttaisi sen, että kunnat tulisivat kilpailemaan epäterveellä tavalla työpaikoista, mikä on koko kansantalouden kannalta vahingollista. Kriteerin ylipääsemättömänä ongelmana on sekin, että jos kuntaa kohtaa suuren yrityksen lopettaminen tai muu vastaava työpaikkojen häviämisen aiheuttava kriisi, rankaisee valtionosuusjärjestelmän työpaikkaomavaraisuuskriteeri vielä kuntaa kaiken lisäksi. Valtionosuusjärjestelmän perustavoite on juuri päinvastainen. Sen tehtävänä on turvata kaikissa olosuhteissa rahoitus lainsäädännöllä määritellyille ja kuntien järjestämille peruspalveluille.

Julkisuudessa esitettyjen laskenta-aineistojen ja muiden tietojen perusteella näyttää ilmeiseltä, että esitetyssä valtionosuusjärjestelmässä kunta ei pysty tarkistamaan, onko sille tuleva valtionosuus oikein laskettu. Kuntien valtionosuusjärjestelmän tulee olla läpinäkyvä, avoin ja valtionosuuden määrän tulee olla tarkistettavissa oleva. Järjestelmää yksinkertaistaisi ennen kaikkea se, että pyritäisiin aidosti kuntien tuloerojen tasaamiseen, mikä lienee teknisestikin helpompi toteuttaa.

AKAAN KAUPUNKI

käyntiosoite
postiosoite
internet

Myllytie 3 37800 AKAA
PL 34 37801 AKAA
<http://www.aka.fi>

puhelin (03) 569 1120 int. +358 3 569 1120
telefax (03) 5691 3616 int. +358 3 5691 3616
email akaan.kaupunki@aka.fi

Julkisuudessa olleiden tietojen perusteella valtakunnallinen sote-ratkaisu on rakentumassa viiden erityisvastuualueen (ERVA) sote-alueeksi. Kuntien valtionosuusjärjestelmä tulisi uudistaa siten, että nämä sote-alueet (ERVA) saisivat suoraan sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudet, eikä niitä turhaan kierrätettäisi kuntien kautta. Akaan kaupunki esittää, että kuntien valtionosuusjärjestelmää ryhdytään uudistamaan siltä pohjalta, että sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudet maksetaan suoraan sote-alueille, mikäli näille siirtyy järjestämisvastuu sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista.

Akaa 1.4.2014

Akaan kaupunginhallitus

AKAAN KAUPUNKI

käyntiosoite
postiosoite
internet

Myllytie 3 37800 AKAA
PL 34 37801 AKAA
<http://www.aka.fi>

puhelin	(03) 569 1120	int. +358 3 569 1120
telefax	(03) 5691 3616	int. +358 3 5691 3616
email	akaan.kaupunki@aka.fi	